

Uitgeschreven versie podcast De Wettenfabriek, aflevering 4: Een wet in een week

Verteller (Kees Dorresteyn): Welkom bij De Wettenfabriek, de podcast over... wetten. Mijn naam is Kees Dorresteyn en in deze aflevering kijken we naar spoedwetten. Gemiddeld kost het maken van een wet zeker twee jaar. Maar het kan ook veel sneller. Dat zagen we in februari 2021. Toen kwam er binnen een week een spoedwet tot stand. Hoe dat kan, en of zulke spoed wel goed is, dat hoor je in deze aflevering onder andere van Tim Borman en Cees van Strijen, wetgevingsjuristen bij het ministerie van Justitie en Veiligheid.

Tim Borman: Allebei de Kamers hadden in feite één dag.

Cees van Strijen: Ik was bij de tandarts en hoorde op het nieuws omgeroepen worden dat die uitspraak van de kortgedingrechter er was. Ik denk nou dat gaat niet goed.

Verteller: En Lianne Groen van de Raad van State...

Lianne Groen: Binnen een dag adviseren dat was dus wel een, nou laten we zeggen, een kleine uitdaging toch ten minste...

Verteller: Ja, dat ging over de avondklok-spoedwet, want daar gaan we het over hebben...

<Fragment Omroep West 20 januari 2021:

Mark Rutte: "Het belangrijkste is dat we vandaag met het voornemen komen voor een avondklok. Dus een verbod om buiten te zijn tussen bepaalde uren, wat een heftige maatregel is.">

Verteller: Vanwege de hoog oplopende coronacijfers en zorgen over de nieuwe golf van het virus stelde het kabinet in januari 2021 tussen negen uur 's avonds en half vijf 's ochtends een avondklok in en dat maakte een hoop los.

<Fragment NOS Jeugdjournaal 24 januari 2021:

Demonstrant: "Nederland, trots en vrij, avondklok hoort daar niet bij!">

<Fragment NOS Jeugdjournaal 25 januari 2021:

Nieuwslezer: "Zondagavond zijn na het ingaan van de avondklok in meerdere steden rellen uitgebroken. Op zeker tien plaatsen liep het helemaal uit de hand.">

Verteller: En ook juridisch maakte de avondklok veel los.

<Fragment NOS journaal 16 februari 2021:

Nieuwslezer: "Goedemorgen. De avondklok moet per direct worden opgeheven. Dat heeft de rechtbank in Den Haag zojuist geoordeeld.">

Verteller: Op dinsdag 16 februari 2021 oordeelde de Haagse kortgedingrechter dat de wet, waarop de avondklok gebaseerd was, de Wet buitengewone bevoegdheden burgerlijk gezag, geen goede basis bood voor de maatregel. Sommige mensen die waren daar blij mee...

<Fragment OOG Groningen, 16 februari 2021:

Marktbezoeker: "Ik geloof wel degelijk dat het een bijdrage kan hebben, maar ik ben gewoon heel blij dat hij weggaat. Zodat je niet tot half vijf ergens hoeft te blijven hangen. Ik heb hem twee keer getrotseerd. Het was wel spannend, maar niet aan te raden.">

Verteller: Maar dat waren ze niet op het ministerie van Justitie en Veiligheid, waar Tim Borman en Cees van Strijen werken als wetgevingsjurist. Cees vertelt hoe hij die dinsdagochtend heeft beleefd.

Cees van Strijen: Ik was bij de tandarts en trok mijn jas aan om half 11 en hoorde op het nieuws omgeroepen worden dat die uitspraak van de kortgedingrechter er was. Ik denk nou dat gaat niet goed. Mijn tandarts is vlak bij het departement, dus al een kwartier later zaten we in een call, zoals dat heet tegenwoordig, met de minister en de SG, secretaris-generaal, en de landsadvocaat van jemiee wat moeten we hiermee doen? Want het zou betekenen dat de uitspraak direct gevolg zou hebben en dat de avondklok vanaf dat moment al niet meer zou werken.

Verteller: Het kabinet ging tegen de uitspraak in hoger beroep en vroeg het gerechtshof in Den Haag om de avondklok in de tussentijd in stand te houden.

<Fragment NOS 16 februari 2021:

Ferd Grapperhaus: "Dat wij in hoger beroep zijn gegaan is niet omdat we vinden dat we daar een interessante juridische discussie over moeten hebben, nee, dat is omdat wij echt wél vinden dat er proportionaliteit en noodzaak is voor deze maatregel.">

<Fragment NOS 16 februari 2021:

Mark Rutte: "En bovendien werken wij dus ook aan een spoedwet ten overvloede voor een extra juridische basis.">

Verteller: In afwachting van het hoger beroep bracht het kabinet ook een 'spoedwet' in procedure om alle twijfels over de gelding van de avondklok weg te nemen. Tim Borman legt uit wat een spoedwet is.

Tim Borman: We hebben voor een spoedwet niet een aparte procedure. De Grondwet die regelt eigenlijk de hoofdstappen. D'r wordt eerst in de ministerraad een beslissing genomen, dan wordt het naar de Raad van State gestuurd voor advies en dan moeten de Tweede en de Eerste Kamer dat wetsvoorstel behandelen en die moeten daarover stemmen. Als het wordt aanvaard dan is het een wet en dan moet het in werking treden. En dat is bij een spoedwet gewoon net zoals bij een gewone wet. Alleen het moet natuurlijk allemaal veel sneller.

Verteller: Sneller dus, maar dat betekent niet dat je noodzakelijke stappen mag overslaan...

Tim Borman: D'r is misschien één stap die je kan overslaan, want dat is geen verplichte stap. Dat is de stap die we tegenwoordig noemen consultatie en dat betekent dat je op internet het wetsvoorstel publiceert in een conceptvorm en dan kan iedereen, dus iedere burger, kan daar zijn mening over geven. Die stap is niet verplicht en die is in dit geval dus ook niet bewandeld.

Verteller: Maar, Hoe bijzonder is het eigenlijk dat een wet binnen een week tot stand komt?

Tim Borman: D'r is eigenlijk niemand die dat denk ik met zekerheid tot 100% nauwkeurig achter de komma kan zeggen. Ik heb zelf een keer, in ieder geval met een zekerheid grenzende waarschijnlijkheid zoals juristen dat dan plegen te zeggen, uitgezocht dat er in ieder geval een paar wetten zijn waar de Tweede en de Eerste Kamer er met elkaar twee dagen over deden. Dat waren wetten die hadden te maken met de mobilisatie in 1914 en vlak voor de Tweede Wereldoorlog in 1938-39. Maar gek genoeg ook in 2017. Het bevroeringswetje eigen risico zorgverzekering. Heel gek geval. Dat had opeens bloedhaast.

<Fragment Tweede Kamer der Staten-Generaal 26 september 2017

Kamerlid van Nijboer: "Voorzitter. Het is zeer uitzonderlijk dat er spoedwetgeving door beide Kamers wordt behandeld, zeker als dat in een of twee dagen tijd gebeurt.">

Tim Borman: Maar dat zijn echt wel de super, super, supersnelle wetten en dan zijn er ook nog wel een paar die zijn in vijf dagen of in zeven dagen of in acht dagen door de kamer gegaan. Maar dat zijn er maar heel weinig. Maar voor de rest is het eigenlijk zo dat je normaliter een wetgevingsproces hebt waarbij de Tweede en de Eerste Kamer samen ruim een jaar over een wetsvoorstel doen. Negen maanden Tweede Kamer en vier maanden Eerste Kamer, gemiddeld. Het hele proces vanaf het toesturen naar de Raad van State, dus de hoogste adviesinstantie, tot en met het aannemen door

de Eerste Kamer, dat duurt, ik heb dat een keer uitgezocht, gemiddeld 19 maanden, dus ruim anderhalf jaar.

Verteller: Ja inderdaad, de Raad van State moet ook nog advies geven. Hoe lang doet die daar normaal gesproken over? Lisanne Groen legt uit.

Lisanne Groen: Als het een relatief eenvoudig voorstel is dan doen we er ongeveer een maand over, maximaal, dat is onze eigen interne termijn. Is het wat ingewikkelder dan worden het twee maanden en als het echt een omvangrijk en wat groter voorstel is dan stellen we onszelf het doel om daarover binnen drie maanden te adviseren.

Lisanne Groen: Binnen een dag adviseren dat was dus wel, nou laten we zeggen, een kleine uitdaging toch tenminste. Het moest heel snel gebeuren en daar hebben we een spoedprocedure voor. Die houdt in dat niet de gehele afdeling advisering naar het advies kijkt, maar alleen de voorzitter, dus Thom de Graaf, onze vicepresident, en de voorzitter van de sectie waarin het voorstel binnenkomt. Die overleggen dan met elkaar en beraadslagen en als het dan in orde wordt bevonden, dan wordt het vastgesteld.

Verteller: Die spoedprocedure werd dus ook gevolgd bij de spoedwet avondklok.

Lisanne Groen: Het vonnis van de voorzieningenrechter kwam volgens mij op 16 februari, dat was een dinsdag, zo rond half 11. En op dinsdag hebben wij altijd vergadering met de hele directie, dus dan, we zaten natuurlijk in de Teams natuurlijk, want hè het was niet anders en het gonsde al. We dachten ojee, dit gaat helemaal mis, want de Staat werd veroordeeld om artikel 8 van de Wet buitengewone bevoegdheden burgerlijk gezag waarop die avondklok was gebaseerd, om die buiten werking te stellen. Dat zou betekenen dat de grondslag onder die avondklok zou vervallen. Dus we dachten al nou er moet wel iets gebeuren onder moeders paraplu vandaag. We waren heel benieuwd of dat binnen één uur, binnen twee uur, binnen drie uur of binnen 24 uur bij ons terecht zou komen.

Cees van Strijen: Toen duidelijk werd dat er een wetsvoorstel moest komen op diezelfde dag hebben we ook gelijk contact gelegd met de Raad van State, ambtelijk, en met het Kabinet van de Koning, want dat zijn twee instanties waar je langs moet als je het proces verder wilt regelen. Zij konden ambtelijk dus ook regelen dat er staatsraden, dus degenen die echt adviseren over het wetsvoorstel, dat die in huis waren en zouden kunnen reageren. Dat is diezelfde avond ook gelukt.

Lisanne Groen: Nou, dat gebeurde best wel snel. Er was vrij snel ambtelijk contact, informeel contact, tussen de mensen van JenV en de ambtenaren bij de afdeling advisering. D'r werd meteen gezegd we gaan een nieuwe grondslag, een nieuw wetsvoorstel maken met een grondslag voor die avondklok alsnog. We sturen jullie zodra we een tekst hebben die min of meer af is, nog niet de definitieve tekst maar wel een versie waarin we een end zijn gekomen, sturen we jullie die toe. Die kregen we volgens mij zo half vier, vier uur 's middags.

Verteller: Om vaart te kunnen maken, deelden de ambtenaren dus onofficiële conceptversies met elkaar. Zo konden Lisanne en haar collega's bij de Raad van State alvast nadenken voordat de Koning de formele adviesaanvraag had goedgekeurd.

Tim Borman: De Koning weet ook gelukkig wel dat dat zo werkt en die vindt dat ook goed. Nou d'r is een tijd geweest, misschien is dat leuk om te zeggen, dat dat echt gewoon not done was. Dat dat het schofferen van het staatshoofd was. Als je al voordat hij het goed had gevonden een stuk naar de Raad van State stuurde. Maar die tijd ligt achter ons.

Lisanne Groen: Toen zijn we gewoon aan de slag gegaan. Toen hebben we op basis van dat voorstel alvast een draft gemaakt van een mogelijk advies. We wisten dus natuurlijk nog niet of het precies er zo uit zou komen te zien, uiteindelijk als in die concepttekst. Maar we hebben een adviesje gemaakt en dat was al begin van de avond klaar.

Cees van Strijen: We hadden ook onderhands alvast gekregen hoe het advies d'r waarschijnlijk uit zou gaan zien. Dat was uiteindelijk iets anders, maar dan konden wij alvast een beetje prepareren op het zogeheten nader rapport waarin je reageert op het advies van de Raad van State.

Lisanne Groen: We zaten om acht uur in bespreking en terwijl we in die bespreking zaten kwam de echte tekst binnen. En op basis van de bespreking die we toen hadden en de tekst die we kregen zijn we toen het advies echt gaan opzetten. Dat was zo tegen half 11, waren we wel een eind, en toen zijn we nog eens eventjes gaan vergaderen met elkaar en toen moesten natuurlijk nog de voorzitter van de afdeling advisering, dus Thom de Graaf, en de voorzitter van sectie 2 d'r nog naar kijken. Toen was het zo'n beetje wel klaar zo tegen het einde van 16 februari. Volgens mij is het de 17e verzonden aan JenV.

Cees van Strijen: En dat hele proces liep door die manier van meewerken, ook van de ambtelijke collega's bij die colleges, liep dat uitstekend.

Verteller: En zo lag er op woensdag 17 februari, de dag na de uitspraak van de voorzieningenrechter, al een wetsvoorstel bij de Tweede Kamer. Dat moesten de Kamerleden pijsnel bestuderen, omdat was afgesproken dat ze diezelfde woensdag hun schriftelijke vragen over het wetsvoorstel zouden inbrengen.

Tim Borman: Uit mijn hoofd gezegd, kwam er op, wanneer was het, woensdagavond; Dat was rond een uur of 10 kwamen de vragen binnen en die moesten de volgende dag om 10 uur, dus die donderdagochtend, zijn beantwoord. Want dan zou de Tweede Kamer het wetsvoorstel mondeling kunnen gaan behandelen. Het was natuurlijk allemaal al van tevoren met ze afgesproken. Dus toen wij om 10 uur die vragen hadden hebben we dat allemaal op een rijtje gezet. Dan moet je je voorstellen dat waren ruim 100 vragen. En daar hebben we verder die hele nacht aan doorgewerkt zodat het de volgende ochtend om 10 uur bij de Tweede Kamer lag, die antwoorden. Althans, d'r lag eerst geloof ik een concept en om 11 uur lag er een definitieve versie.

<Fragment Tweede Kamer der Staten-Generaal 18 februari 2021:

Voorzitter Arib: "Aan de orde is het debat over de gang van zaken rondom de avondklok en over de Tijdelijke wet beperking vertoeven in de openlucht covid-19. Er is een groot aantal vragen gesteld van de zijde van de Kamer en de antwoorden zijn pas binnen.">

Verteller: En toen begon het debat.

<Fragment Tweede Kamer der Staten-Generaal 18 februari 2021:

Kamerlid Van Wijngaarden: "In de crisis waar we nu in zitten, moeten we niet werkeloos afwachten wat de rechter misschien wel of niet gaat doen, maar handelen en gesteld staan. Deze turbospoedwet is daar een voorbeeld van.">

<Fragment Tweede Kamer der Staten-Generaal 18 februari 2021:

Kamerlid Van Esch: "En allereerst wil ik ook zeggen dat we hier in de Kamer niet moeten streven naar record spoedwetten aannemen. Ik proef soms wel die neiging om nog sneller te willen zijn dan de snelste wet ooit, maar het gaat hier om een onwijs ingrijpende wet.">

<Fragment Tweede Kamer der Staten-Generaal 18 februari 2021

Minister Grapperhaus: "Ik ben u zeer erkentelijk dat we dit zo snel kunnen doen. Maar we zien aan alles, ook aan de Raad van State zelf maar ook aan het kabinet, dat we inmiddels, in deze problematiek laat ik zeggen, veel meer ook zijn ingewerkt en dat we het veel sneller kunnen doen.">

Tim Borman: Die minister die zie je altijd op tv. Die staat dan in dezelfde zaal als de Kamerleden, z'n antwoorden te geven. Dat lijkt eigenlijk alsof die dat allemaal uit z'n hoofd doet. D'r zitten ergens in een apart zaaltje zitten dan ambtenaren die zitten heel driftig die antwoorden voor hem te schrijven en die gaan dan tussentijds naar hem toe of via de app of op een andere manier eventjes. In die ambtenarenkamer, zoals dat dan in het jargon heet, daar is het echt, dat is de machinekamer zullen we maar zeggen. Dus dat is echt onder hoogspanning werken en dat was in dit geval ook zo.

Cees van Strijen: Het gaat wel door. Die Kamerleden kunnen in hoog tempo veel vragen stellen. De ene spreker is nog niet voorbij of de andere komt alweer. Ondertussen zit je al die antwoorden te schrijven, dus dat moet wel op één lijn komen.

< Fragment Tweede Kamer der Staten-Generaal 14 juli 2020:

Kamerlid Stoffer: "Voorzitter">

<Fragment Tweede Kamer der Staten-Generaal 14 juli 2020:
Kamerlid Bruins: "Voorzitter">

<Fragment Tweede Kamer der Staten-Generaal 14 juli 2020:
Kamerlid Azarkan: "Voorzitter">

Cees van Strijen: Dat zijn wel de momenten, sowieso hoor bij een kamerbehandeling, het is natuurlijk wel de cumulatie van een lange periode over het algemeen. Nu dus een heel korte periode vanwege het spoedkarakter, maar normaal ben je misschien wel twee jaar bezig. Als je dan eenmaal in de Tweede Kamer zit en je bent in de behandeling dan denk je wel: ah, dit is wel het moment dat het moet gebeuren, dus dat is leuk.

Tim Borman: Misschien wordt de teamgeest ook nog wel tegenwoordig versterkt doordat je eigenlijk, dat was hier ook, telkens voor ieder debat een appgroep hebt. Waar ook de minister zelf in zit, want ook de minister zelf vangt wel eens wat op uit zo'n debat dat hij denkt van dat wil ik in ieder geval goed voor het voetlicht kunnen brengen. Dus daar stelt hij dan al via de appgroep een vraag over, van zoek dat en dat eens uit. Hoeveel boetes zijn er uitgedeeld voor dat en dat onderwerp? Dan moet daar iemand te stante pede ermee aan de slag, dus ik denk dat die teamspirit ook wel een beetje wordt verstevigd door zo'n appgroep in mijn ervaring.

Verteller: Na een lang debat nam de Tweede Kamer het wetsvoorstel op donderdagavond 18 februari aan...

< Fragment Tweede Kamer der Staten-Generaal 18 februari 2021:
Voorzitter Arib: "Het wetsvoorstel is aangenomen.">

Verteller: En toen kon het dus door naar de Eerste Kamer. Daar begon op vrijdagochtend meteen een debat.

<Fragment Eerste Kamer der Staten-Generaal 19 februari 2021:
Senator De Boer: "Daar staan we weer, op een vrijdag in het reces.">

<Fragment Eerste Kamer der Staten-Generaal 19 februari 2021:
Senator Recourt: "Wij laten zo de verdenking op ons dat ook de Eerste Kamer meer belang hecht aan snelheid dan aan zorgvuldigheid.">

<Fragment Eerste Kamer der Staten-Generaal 19 februari 2021:
Minister Grapperhaus: "Voorzitter; Vanavond of morgenvroeg; Ik moet even zien hoe snel de brommer naar het Staatsblad kan.">

Tim Borman: Ik had het zelf ook wel, laat ik zeggen, beter gevonden als ook de Eerste Kamer bijvoorbeeld eerst een schriftelijke ronde had gehouden. Waar je dan ook gewoon gedegen tijd aan kan besteden als ambtenaar om antwoorden goed op papier te krijgen. Want wat we nu hadden bij de Eerste Kamer, de Tweede Kamer heeft wel een schriftelijke ronde gehouden, maar de Eerste Kamer niet. Dat we meteen een plenair debat hadden in de Eerste Kamer. Dat was op zich ook wel weer logisch, omdat er anders geen tijd was. Want het was echt toen al vrijdag. Maar dan zag je dat dat een debat was dat duurde geloof ik van 's ochtends 10 tot 's avonds 10 en daar werden de meest gedetailleerde vragen gesteld.

< Fragment Eerste Kamer der Staten-Generaal 19 februari 2021:
Minister Grapperhaus: "Ik hoop niet dat ik vragen onbeantwoord heb gelaten.">

Tim Borman: Allebei de Kamers hadden in feite één dag. Ook het beantwoorden van die schriftelijke vragen van de Tweede Kamer dat zou je gedegener hebben kunnen doen als je daar meer tijd voor had gehad. Ook de Kamerleden hadden het dan beter kunnen lezen.

Cees van Strijen: Wat ook nog wel bijzonder is om te vermelden is dat de Eerste Kamer op vrijdag vergaderde. Wat ze eigenlijk nooit doen. Hun vaste vergaderdag voor de Eerste Kamer is dinsdag.

Maar ook daar was natuurlijk contact geweest en zij begrepen de spoed die nodig was, dus zij hebben in diezelfde week, ze waren nota bene met reces, hebben ze op vrijdag vergaderd.

< Fragment Eerste Kamer der Staten-Generaal 19 februari 2021:

Voorzitter Bruijn: "Voor het wetsvoorstel hebben gestemd 45 leden, daartegen hebben gestemd 13 leden zodat het wetsvoorstel is aanvaard.">

<Fragment Zondag met Lubach 21 februari 2021:

Arjen Lubach: "De avondklok die is er ondertussen nog steeds, dus het komt er eigenlijk op neer: als je afgelopen dinsdagochtend in slaap was gesukkeld, en je werd vrijdagmiddag weer wakker, was er helemaal niks veranderd.">

Verteller: Maar achter de schermen had dus een race voor de klok plaatsgevonden. Op dinsdag werd een reparatiewetsvoorstel naar de Raad van State gestuurd, die er dezelfde dag nog een advies over opstelde. De volgende ochtend, woensdag, kon het voorstel naar de Tweede Kamer. En op donderdag stemde de Tweede Kamer met het wetsvoorstel in, op vrijdag deed de Eerste Kamer dat ook. Op maandag 22 februari 2021, binnen een week na de uitspraak van de rechter, trad de spoedwet over de avondklok in werking.

<Fragment NOS journaal 26 februari 2021

Nieuwslezer: "De avondklok die lag al langer onder vuur. Vorige week oordeelde de rechter nog dat die maatregel door het kabinet juridisch niet goed onderbouwd was. In razend tempo tuigt het kabinet een nieuwe wet op, voor de zekerheid. Dat had niet hoeven blijkt uit het hoger beroep, want volgens het Hof is die avondklok wel degelijk door het kabinet op de goede manier ingevoerd.">

Verteller: Het gerechtshof in Den Haag oordeelde eind februari 2021 dat de avondklok wel degelijk mocht op basis van de Wet buitengewone bevoegdheden burgerlijk gezag, de grondslag die het kabinet eerst had gebruikt voor de avondklok. Dat verbaasde Cees en Tim niet.

Tim Borman: Wat ons betreft was het toch wel heel duidelijk dat die Wbbbg, dat die voor dit soort gevallen bedoeld was. En wat ik dan toch wel een tikje opmerkelijk vond is dat toch wel heel veel, zullen we maar zeggen, wetenschappers, geleerden en anderen die in de publiciteit vervolgens kwamen zeiden van wij hebben het altijd al gezegd, dit kon niet. Ik weet echt nog goed dat ik in die week tegen familieleden en vrienden en bekenden zei, ja volgens mij klopt die uitspraak van die rechtbank gewoon niet, wacht het hoger beroep maar af.

Cees van Strijen: Toen het kortgedinguitspraak er was kreeg je inderdaad: we dachten het al wel, het deugt niet, broddelwerk.

<Fragment Nieuwsuur 16 februari 2021:

Lilian Marijnissen: "Ik vind het vooral echt een juridisch gestuntel van het kabinet.">

<Fragment Nieuwsuur 18 februari 2021:

Verslaggever Noorlander: "De reden daarvoor is dat het voor het kabinet moeilijker lijkt om een fatsoenlijke avondklok te regelen dan dat het voor anderen is om op Mars te landen.">

<Fragment Tweede Kamer der Staten-Generaal 18 februari 2021:

Kamerlid Van Haga: "Maar het feit blijft dat hier een enorme juridische blunder is begaan.">

Cees van Strijen: Ook in de Eerste Kamer heeft men zich heel negatief uitgelaten.

<Fragment Eerste Kamer der Staten-Generaal 19 februari 2021:

Senator Janssen: "Voorzitter; Dat is juridische hoogmoed.">

<Fragment Eerste Kamer der Staten-Generaal 19 februari 2021:

Senator De Boer: "rommelig en juridisch wankel">

<Fragment Eerste Kamer der Staten-Generaal 19 februari 2021:

Senator Otten: "Een stel coronawappies heeft blijkbaar betere juristen tot zijn beschikking dan het ministerie van Justitie en Veiligheid.">

Cees van Strijen: Maar al die criticasters hoorde je niet meer na de uitspraak in hoger beroep.

Verteller: Maar heb je als ambtenaar vaker te maken met zoveel kritiek op je werk?

Cees van Strijen: Het is uniek dat we zo worden aangevallen. En prettig dat de minister ervoor ging staan. Zowel in de Tweede Kamer een keer als in de Eerste Kamer een paar keer.

<Fragment Eerste Kamer der Staten-Generaal 19 februari 2021:

Minister Grapperhaus: "In de eerste plaats voorzitter, dat ga ik meteen weer zeggen, dat heb ik u begin januari gezegd naar aanleiding van een interruptie van de heer Otten, de wetgeving, de kwaliteit van de wetgevingsjuristen is uitstekend. Daar sta ik voor in. Als er dus iets niet goed is, dan weet u aan wie dat ligt; niet aan hen.">

Verteller: Cees en Lianne die zien het al met al niet als een vervelende ervaring.

Cees van Strijen: Meewerken aan een relevant wetsvoorstel en onder hoge druk, dat is prettig. En een klein voordeel is toch dat een heleboel dingen die in het ambtelijk leven over het algemeen vrij veel tijd kosten en tijd nemen, omdat je alles via schriftelijke parafen en lijnen moet doen, dat het hier via mailtjes en appjes met de minister à la minute bijna op commentaar kan rekenen en dat je weer verder kunt. Dat is af en toe ook wel prettig.

Lianne Groen: De coronatijd; Dat is natuurlijk vreselijk; Het is een ramp voor mensen, ondernemers, kinderen enzovoorts. Maar vanuit wetgevingsperspectief is het wel heel interessant. Het zorgt voor een heel bijzondere dynamiek. We hebben denk ik niet eerder zo intensief en zo goed... ja intensief en productief samengewerkt met z'n allen.

Cees van Strijen: Ik denk dat we moeten uitkijken dat het zo langzamerhand dit de norm wordt. Van ach de vorige keer konden we dit toch ook in drie dagen?

Lianne Groen: Als je beter kijkt zie je meer en als je meer tijd hebt kun je beter kijken. Dat is nou eenmaal zo, maar het is wel zo dat de Afdeling advisering wel de tijd neemt die ze nodig heeft. In dit geval was het wetsvoorstel beperkt, beperkt in omvang, beperkt in reikwijdte; het enige wat er moest gebeuren was een nieuwe grondslag creëren voor die avondklok en toelichten waarom het nemen van die maatregel überhaupt proportioneel was. Voor dit advies geldt denk ik ook als we langer de tijd hadden gehad, dat het er niet anders had uitgezien. In zoverre is de beoordeling denk ik wel adequaat geweest.

Cees van Strijen: En wat er al werd gezegd, soms moet je stappen overslaan zoals consultatie. Dat zijn nuttige inbrengen in het wetgevingsproces. Als je die stelselmatig zou overslaan is dat gewoon niet goed. En voor zover er iets overgeslagen is was dat onze nachtrust in die periode, dus dat is ook niet prettig.

Verteller: Of de spoedwet - en de verloren nachtrust - echt 'ten overvloede' waren dat horen we in het voorjaar van 2022 wanneer de Hoge Raad zich als hoogste rechter uitspreekt over de avondklokzaak.

Verteller: In de volgende aflevering spreken we met onder anderen Mariëtte Hamer over de vraag hoe ideeën in wetten komen en waar politici en ambtenaren die ideeën vandaan halen. We staan onder andere stil bij de totstandkoming van het regeerakkoord. Daar staan ook vaak afspraken over wetgeving in.

Verteller: Wil je meer weten over wetten, kijk dan op [wettenfabriek.nl](https://www.wettenfabriek.nl). Tot de volgende!